

TÕUSEV KOIT

ILMUB ÜKS KORD KUUS

- SISU:
1. Saateks
 2. Jõulud
 3. Elu radadelt
 4. Kui heliseksid jõulukellad
 5. Tamm
 6. Koduta
 7. Märts Põõsastiku vested
 8. Põltsamaa tööstuskooli lasketasapind
 9. Kallimale
 10. Lahendamatu saladus

14. DETSEMBER 1935

VÄLJAANDJA: PÕLTSAMAA TÖÖSTUSKOOLI ÕPILASKOND

TÕUSEV KOIT

NR. 1

ILMUB ÜKS KORD KUUS

VÄLJAANDJA: PÕLTSAMAA TÖÖSTUSKOOLI ÕPILASKOND.

VASTUTAV TOIMETAJA: A. SUNDJA.

Sf. 14399

A923638

Ar 935 / 358
TÕUSEV

14. detsember 1935. a.

Joh. R. Heldmets'a trükk, Põltsamaal, 1935. a.

SAATEKS.

Usk endasse on inimese suurim väärtus. Kellel seda ei ole, see on määratud kadumisele. Usule ja tahtele ei leidu ülepääsmatuid takistusi, olgu nad kuitahes suured.

Usk ja tahe, suunatud õigete sihtide poole, teevad üksikud kui ka rahvad suurteks ja vägevaiks. Neil alusel põhjeneb inimkonna edu ja tulevik.

Käesolev algatus ei põhjene laialdastel teadmistel, ega suurtel kogemustel, vaid usul endasse ja oma võimetusse kui ka häält tahtel kasulikkude korda saata.

Kasvagu sellest väikesest üritusest liikumine meie kalli kodumaa hääks käekäiguks!

K. Raidna.

Jõulud.

Jõulud ... See sõna toob esile isegi tuimemas südames midagi hella ja õrna, mis oli harilikult nii varjatud, nagu poleks seda sääl olemaski. Ja see kasvab jõulude lähene misega üha tugevamaks ja tugevamaks ... haarates lõpuks oma võimusesse kogu inimese terves tema olemises ... Jõulusid ihaldab igaüks, näha lumistena, sest sügisesest porist ja vihmast on kõik tüdinud.

Jõulukuuse toomine valmistab igale lõbu. Ja see valik ... Kord on juba paras kuusk käes, kuid silm näeb teise ja kenama kuni pimeduse tulles leiab paratamatult paraaja.

Koolilastele on koolijõulupuu üks meeldivamaist olen guist. Siis antakse tunnistused, mis näitavad nende esimese poolaasta õpingu hinnet.

Jõululaupäeval mil korraldab igaüks omale jõulupuu, enne kirikusse minekut, et tagasi tulles oleks toimetusi vähem. Põlevate küünalde ja särava jõulupuu juures lauldes ammu tuntuid kuid siiski südant ülendavaid jõululaule, leiame ühise keele nägemata nähtavaga ...

See on meil alati olnud nii ja loodame, et ta ka edasi kordub.

* * *

Suure metsa lähedal asuvas külakeses valitses hämarus. Lignes jõuluõhtu. Kuid kõik jäi vaikseks, ei kostnud kiriku kellad ega säranud jõuluküünlad. Vali käsk oli keelanud kõik selle. Jumalat ei olnud, seda täitis maksev kord mille läbi võis saada õndsaks je teda pidi austama.

Raskè surve lasus inimestel: vägivaldselt püüti neilt riisuda kauneim, aastasadade jooksul juurdunud usk Jumalasse. Hingedes oli igatsus jõulurõõmu järele — ent silmist kustus sära ja jõuluviisid surid huultel, kui meenus karistus, mis ootas käsust üleastujaid.

Ja vaikne külakene tukkus nukrustavalt lumehangede vahel.

Eriti kurvad olid ühe saunamehe lapsed, Aino ja Ants. Nad tuletasid eelmisi jõule meelde kogu tema ilu ja hiilgusega. Nad teadsid, et kogu ilmas helisevad kirikukellad, kõlavad jõululaulud ja säravad jõulupuud ehteist kui ka küünlaist. Mida rohkem nad mõtlesid seda kurvemaks muutusid nende meeled. „Pane end riidesse ja lähme metsa kus paneme küünlad põlema!“ ütles Ants õekesele. Viimane nõustus seega ja varsti sammusid lapsed kahekesi, koos Muriga, metsa poole, ühel tikud, — teisel küünlad taskus. Väike käeke, mis lasus taskus asuvail esemeil, värises ärevusest, sõrmitsedes neid kadumise kartusel.

* *

*

Väikus valitses hämaras laanes. Tõsiselt seisid kuusehiiglased ja jutustasid oma vähemaile jõulurõõmust ning sellega kaasas käivaist toiminguid. Kõigi imestus oli suur miks sel aastal jõulusid ei peeta. Mõned arvasid et nad on eksinud ja jõulud on alles tulemata.

Kuid laste toiming oli neile tõenduseks, et jõulud siiski olid käes, sest juba põlesid mõningad küünlad ühe väikese kuuse okstel.

Kuuldes laste jutustusest, et jõulusid ei tohi pidada, kurvastasid kuused väga, sest neil oli mõnelgi lootust saada kas kirikusse, tantsusaali või kuski kehva perekonda rõõmustama inimesi. Seepeale voolasid lõpmatud pisarad nende krobelisi tüvesid mööda alla.

Nutt haitus, sest lapsed laulsid õrnade värisevate häältega: „Püha öö, õnnistud öö“ . . .

A. Sundja.

ELU RADADELT.

Nüüd üles kooli ärksad poja
Sulg kätte, tööle vaprasti
Elu meilt ju rohkem nõuab
Kui nõudis vast meil vanasti.

Edenen't on meie teadus
Ning inimese mõttelend,
Seepärast iial ei me tohi
Ju edust ainult näha und.

„Tõusev koit“ meil juba ilmus
Ja uuel kujul senisest.
Ning lahket osavõttu vast ehk leiab
Ta kirjanduse sõprades.

Suletöö meil ammu hinnat'
On kõrgeks, õilsaks kõigiti
Sellepärast nüüd kateie — vennad
Seda au sees hoitke alati.

Ro-ko-ko.

Kui heliseksid jõulukellad.

Arnold Helnaste.

Kaua oli sadanud juba lund. Öösel oli alanud sadu, sest hommikuks oli maa juba õhukeselt kaetud siidpehme, helewalge, esimese lumega. Ilm oli nii vaikne, pühalik — ja peaaegu kuulmatult libisesid lõpumatud lumehelbed, suured, sakilised just nagu sojajalgseid, õrnad mardikad maapinnale, mis oli nüüd pea täielikult kaetud nendest. Ainult siin-seal mustendas veel mõne üksiku, kõrgema künka serw inetult, silmatorkawalt, kuid sealjuures siiski nagu weidi häbenedes. Arusaades oma mittesobimust ümbrusega, tõmbusid needki sügawamale, peites lumealla oma inetud, mustad silmad.

Ja siis oli sügisene must-räpane maapind kaetud nagu hiiglasuure, puhta, walge waibaga. Ja ikka paksemaks muutus waip, sest ikka uusi räitsakaid langes alla, nõis, nagu poleks lõppu neil, kõgu ümbrus oli täidetud noist, sulgkergeist olendeist, mis langesid sealt — ülevalt nii aeglaselt, kergelt, tehes õhus lõpmatuid ringe ja kukkerpalle, enne kui langesid

õige fasakesi sahisedes maapinnale. Kujd kõik ei maandunud. Paljud jäid peatuma suurte, kaharate pärnade ja wahtrate oksadele, mis seisid kurwalt, waikides, reas suure tööstuskooli hoone ees, Osa langes koolimaja laiale, lamedale katusele, werandale, telefoni traatidele, trepi käsipuudele, ühesõnaga kõikjale sai neid.

Ja et nad olid nii ilusad, puhtad ja kerged, siis polnud keegi pahanegi neile, waid isegi waikse rõõmuga wõttis loodus wastu esimesi talwetoojaid.

Oli juba üsna widewik, kui Arno ja Leo asusid linna minema. Imestades jäid poisid koolimaja trepile seisatama. Lund oli kõikjal nii palju ja nii lõpmata kenana — suurepärasena näis olewat esimene talweloodus.

„Täna wist küll upume hangedesse,“ sõnas Arno naljatades, astudes esimesena trepilt sügawasse, pehmesse lumme.

„Kardan minagi sama,“ oli Leo nõus.

Ja siis hakkasid poisid linnapoolle minema, põlwist saadik sügawas lumes summides. Tee oli täiesti umne, polnud ainustki jälge tal' ja suuri wagusid eneste järele jättes sammusid poisid waikides, toredat lumesadu imelledes, fasakesi «dasi.

Esimeste linnamajade wahel jõudes muutus käimine kergemaks. Tänaval oli lumi juba tallatud ja kõnniteedelt kühweldasid kojamehed teda suurte puulabidatega kõrwale.

Ilm oli wahepeal muutunud üsna hämaraks, halliks, kuid sadu polnud weel lakanud. Enam nii walgetena ei näinud helbed, waid hoopis hallidena hiilisid nad õhtuhämaruses alla.

„Tead Arno, millele ma praegu mõtlesin?“ sõnas korraka Leo, teisele külge müksates. „Kust ma seda ikka wõiksin teada,“ wastas küsitaw, — „kuid ma siiski aiman.“

„Noh, ütle wälja,“ päris nüüd Leo uudishimulikult.

„Jõuludele,“ oli wastus.

„Arno, sul on ju õigus,“ imestas Leo tõsiselt, „kuis sa ometi sellepeale tulid, mis?“

„Noh, lihtsalt sellepärast, et minagi mõtlesin praegu jõuludele,“ wastas Arno. „Eks ole ometi suurepärase õhtu? — sajab lund ja nii waikne on — just nagu jõululaupäew. Kui waid heliseksid weel jõulukellad, siis — siis olekski juba jõuluõhtu.“ —

„Jah, — kui heliseksid juba jõulukellad,“ — ohkas Leo fasa.

Tamm.

Arnold Heinaste.

Suvi oli. Õhus hõljus alatasa sinakas vine. Põud oli kestnud juba nädalaid. Oodati äikest ja vihma, end nähtavasti õhk ei jõudnud sel suvel kunagi küllastuda elektrist. Vili kõrbus põllul ja inimsüdameis pesitses mure — hirm tuleviku eest. Maapind oli täis lõhesid, pragusid.

Jõgedes kahanes vesi silmanähtavalt. Isegi Nõmmeste Jõge ähvardas kuivamine, olgugi, et see alati oli olnud üks veerohkemaid, kuna ta voolas läbi madalate ja vesiste luh-tade ja omas mitu päris suurt harujõge. Jõega paraleelselt lookles hästi korrashoitud esimeseklassi maantee, millel põri-sesid alatasa veoautod puukoormatega, keerutades õhku määratumaid tolmutpilvi. Oma laadungid said autod Nõm-meste jõe alamjooksult, kus laiutasid suured metsad.

Kuulus oli see Nõmmeste jõeäärne mets oma suuruse, kui ka seal kasvava hiigeltamme poolest. Nii mõnigi kord oli ajalehis mainitud Nõmmeste hiigeltamme, mis ületas oma jämeduselt ning vanuselt kõik teised puud eesti metsades.

Ja tõepoolest väaris Nõmmeste hiigeltamm lugupeo, väaris eesti metsade kuninga nime. Majesteetlikult sirutas vana, elatanud puu oma vägeva krooni vastu põuaudus sine-tavat taevast. Kõige suurem maru ei suutnud õõtsuma panna metsakuningat. Tihedas lehekroonis tõusis maru ajal vaid vägev kohin ja õige tasased, vaevalt märgatavad võbi-nad läbistasid aeg-ajalt krobelist hiigeltüve. Hiigeltamm asus mõnekümne sammu kaugusel Nõmmeste jõest. Kevadeti, palgiparvetuse ajal ei jäta parvepoisid kunagi külastamast met-sahiiglast. Muidu nägi metsakuningas harva inimesi, sest maakoht oli metsik ja asustamata. Ümberringi olid põlised laaned, kuhu inimesed vaevalt usaldasid minna. Räägiti õud-seid lugusid, mis aset leidnud Nõmmeste metsades. Maan-tee läbistas metsa keskelt ja oli hiigeltammest kuni kümne kilomeetri kaugusel. Arusaadav, et harilik teekäija, kes võib-olla tundiski huvi Eesti suurima puu vastu, ei sõendanud ette-võtta kümnekilomeetrilist retke läbi metsiku ja kurikuulsa laane.

Teati aga rääkida, et metsas elab keegi käbe, väike vanamees, kel polegi muud kodu, kui see metsik loodus. Oli nähtud väikest vanameest piiluvat oma rohekashallide silmadega, kel seljas pruunikashallid, puutüvede värvi rõivad, kaduvat kiirel sammul metsasügavusse. Mõnikord kuuldi sahapäraseid hoigeid metsasügavusest, ent kunagi ei juletud astuda sisse hirmuäratavasse laande.

Naljalt keegi julges sõita üksinda läbi Nõmmeste metsa. Hulgakesigi tunti õudu, anti hobustele tubliste piitsa, et pääseda rutem Nõmmeste laanest.

Autod vurasid aeg-ajalt röögatades läbi laane ja näis, nagu sõidaksid nemadki siin kiiremini. Tolmupilved hajusid pikkamööda, kadusid Nõmmeste metsa puude rohelusse.

Aastaid oli möödunud Elu aga veeres ikka endiselt. Nõmmeste metsa salapära oli püsinud kuni senini. Viimasel ajal kõneldi, et metsas peituvat kaunis jultunud vargapade.

Nii mõnelgi sügisööl kadusid Nõmmeste metsaäärseist taludest mõned lambad ja kanad-kuked. Varaste jälile ei saadud kunagi. Inimeste hulgas valitses alaline hirm, üksinda ei juletud kusagile minna.

Nõmmeste mets oli saanud ümbruskonna hirmu esemeks. Linnasõite tehti harva ja sedagi ainult suurima häda sunnil. Õiendati tarvilikud asjad Suurtee poes, mis oli ka ainukeseks kaupluseks ümbruskonnas. Kaupluse oli vargapande jätnud senini puutumata. Sealgi oldi alaliselt hirmul ja kardeti röövkäiku.

Räägiti, et möödunud talvel oli toimunud Nõmmeste metsa vahelisel teel röövmõrtsukatöö. Röövlite ohvriks oli arvatavasti keegi tundmatu. Metsa sisemusest leiti kuuse okste alla maetult regi, saaniteki ja meesterahva kasukaga, ning sellejärele otsustatigi mõrtsukatöö toimumist, kuna ümbruskonnas kellelgi rege ega kasukaid — tekke kadunud polnud.

Röövitu pidi olema igatahes keegi võõras. Kas jäi ta ellu või tapeti röövlite poolt, see kõik seisis saladuskatte all. Oodati huviga vargapande paljastamist.

Paljudki soovisid Nõmmeste metsa laastamist, mille algust tehtigi juba ühel äärel. Loodeti, et Nõmmeste elanikelgi kaovad kord hirmupäevad, et võivad nemadki magada vahest ööseti rahulikku und.

Oli möödunud aastaid. Nõmmeste elanikkonnas valitses ikka veel teatud hirm laane vastu. Küll ei olnud viimaseil aastail ette tulnud mingisugseid juhtumeid, mis oleks laane salapära või õudsust tõstnud, kuid liig selgesti oli veel kõigil meeles mõne aja eest saladuslikult kaduma läinud Malle karjapoisi lugu mis jäänud senini lahendamatuks.

Samuti olla mõned külaelanikud jutustanud ja kinnitanud, et nad hiljuti, õhtul linnast tulles, kuulnud pimetas laanes, üsna nende ligidal, inimese astumist ja oksde prõginat, mis neile kiiresti liginenud. Koguni kuulnud nad nagu tasast jutu sosinat, millest nad järeldanud, et laanes oli röövlipande neid varitsemas ja tuhatnelja, hobustele piitsa andes kihutanud mehed kuni koju, õueväravateni.

Kes teab, kas see oli tõsi mis linnalised rääkisid, või lihtsalt tühipaljas fantaasia, mis vähe vintivõetud linnaliste peades võis tekkida, kuid kindel on, et hirm, kartus laane vastu püsis seda kindlamini.

Metsa laastamisest nagu alul oodati, ei tulnud midagi välja. Üksikud langid, mis maha raiuti laane lääneservalt, oli vaid väikene täpikene hiigla laane kõrval.

Tänavu talvel jäeti aga metsa raiumine hoopis seisma, nii et sealt küljest ei olnud Nõmmeste elanikel mingit abi loota laane õuduse peletamiseks.

Saladuse kate Nõmmeste laane kohal pidi rebenema kusagilt mujalt ja rebeneski, nagu hiljem kuuleme.

Mallu talu oli üsna laane külje all, porise ja rööplise külavahe tee ääres. Kahelpool teed laiutasid talu suured ja viljarikkad põllud, kuna laaneäärsed madalamad kohad olid jäetud heinamaaks.

Suurem osa heinamaad asus hoopis kaheteistkümnene kilomeetri kaugusel Nõmmeste jõe kaldail, vesistel ja heinarikastel luhtadel.

Talu karjamaa algas laane äärest ja tungis pika, kitsa siiluna sügavale laande. Loomulik, et iga karjalaps hoidis Mallu tallu karjaseks sattumast, kus karjatada tuli sarnases õudses laanes, nagu seda oli Nõmmeste.

(Järgneb)

Koduta.

Manuel Hõmmeleid.

Kus on, kus on kurva
kodu — vaeslapse varjupaik?

Maie kõndis ja andus unistusile, Ta pää oli täidet mitmesuguste kujutelmadega.

Maie armastas metsa, seal tundis ta end olevat nagu kodus. Hääl oli ju lamaskleda pehmes samblas, ümbrus täis õitsevaid kanarbikke, ja wahtida taewa sinasse.

Maie oli wanaisa lemmik. Tihti, istudes eeskoja trepiastmel, suisufas ta seda, oma last, õhtu suus, kui päew oli loojenemas ja kurblikuna paistes heifis punast helki lauda seinastikule. Laulis hällilaulu, nukrusega segatud laulu, maailma awarust, halwa õnne haledust ja hääl õnne lähidust.

Ta armastas seda last kogu oma hingega, nagu oleks temas olnud ta elu mõte. — Ja ta nägi teda sirgumat päew-päewalt, kaswawat tema suure armastuse helluses. Oli, nagu oleks wanaisa waid hinganud ja mõelnud ja elanud üksnes Maie meeles kandes. Aga lapselik Maie waatas enda ümber oma suurte siniste silmadega, waatas, nagu oleks ta kuulnud imelikku muinasjuttu — sonides enda unistusis, nagu oleks ta kuskile mujale püüdnud.

Wanaisa ja Maie olid lahutamatud sõbrad. Kõik, mis ühe päralt, see oli ka teise oma.

Kui saabus pühapäewa hommik ja wanaisa kapist jultuse-raamatu wälja tõi, siis oli Maie ainuke kuulaja, enam küll waatleja, sest huwitaw oli silmitseda, kuidas wanaisa kangeks jäänud sõrmed koltunud raamatu lehtede kallal teotsesid.

Sageli, kui wanaisa kuhugi kodunt läks ja Maie üksi koju jäi, sii otsis ta kapist raamatu wälja, seadis kõige pealt prillid parajale kohale, sii luges ja laulis Maie sama wenitwa häällega, kui wanaisagi.

Nii kaswas Maie. Jooksis metsas, käis oja kaldal ja oli wahel kiwimurrus poolte päewade kaupa. Mis ta sääl tegi, — kes teab, ehk kes seda tähelegi pani, igaühel oli omi askeldust. Kui ta aga õõks koju tuli, siis oli hea küll. Teinekord, kui tuli, oli kaelani märg ja üleni mudane.

Kui Maie kaheksa-aastaseks oli saanud, siis alles märkas ema, et sellest tüdrukust üldse enam asja ei saa. Kui teda noomima hakati, siis kadus ta ära metsa ja ei tulnud enne hilisõöd tagasi. Südaõöl hiilis tase uksest sisse ja ronis oma asemele.

Ükskord, kui ema jällegi teda noomis, kadus Maie metsa ja ei tulnudki tagasi. Alles hommikul, kui nähti, et woodi tühi oli, mindi otsima ja leiti ta metsast kännu juurest magamast, ise wārises kui haawa leht külma pärast. Ja kui ema tahtis midagi äelda, plagas ta kodu poole nii ruttu kui jõudis. Walkjad juuksed tuiskusid tuules, wāikesed jalapātid pingutusid ja kōtrusid waljus jooksus kiwisel teel.

Ainuke kes, Maiest aru sai, kes tema eest sõnakese ütles, keda Maie omal wiisi armastas, see oli wanaisa. Hāā oli seni, kui wanaisa weel elas, aga wanaisa wiidi warssi kirik-aeda

Maiele ei jäänud enam sõpra. Kuhugi minna ei saanud, kuigi nii wāga ihkas. Meeleldi tahtis ta metsa taha, wālja soost, wālja, kaugele siit — isegi sinna, sinna kus pole isagi weel kāinud.

* * *

Tānawu sai Maie esimest korda metsa taha. Jaanipāewal lubati teda wanaisa hauale wlia. Sa taewas! Nii palju korruga! Metsa taha saab. Külast läheb läbi, Kirikut näeb.

Jaanipāewani oli kōigest nādal ja kaks pāewa. Pāewad läksid korruga ebaloomuliselt pikaks. Ei jõudnud ega jõudnudki õhtut oodata. Pāikesse punetaw sõõr oli taewa külge just kui kinni jäänud. Maie oleks hāāmeelega wõtnud teiba ja ta maha tõuganud, nagu mõnikord nalja pärast redeli-pulgalt kuke maha ajas. Küll see oleks naljakas olnud. Pāike oleks wõinud juba lõuna ajal uuesti tõusta ja õhtuks olnud siis teine pāew mõõda. Pikalt niiviisi jaanipāewgi oleks jõudnud.

Nii ligines Jaanipāewgi lõpmata igawalt. Aga ligines sjiski. Ja kui oodatud pāewa hommikul pāikesse punetaw kera metsatagant tõusis, siis leidis Maie, et see jaanipāew palju pidulikum ja suurejoonelisem on, kui kōik teised hallid ja igawad — kord udu, kord wihmarikkad pāewad on olnud (Jārgneb).

Märt Põõsastiku visted.

Nu-jah, nagu te tiate, olen mia, Märt Põõsastik ju ikki kirklik raadijuu kulleja. Raadijuud kullema jäedes uneten vahest endä ninda ärä, et es tia enam meastegi. Vot müüda läend pühapäeva õhtal johtus mooga vapustav õnnetus. Mo ia sõber, kooli papa, palus mo lahked osavõdu oma poja varudest. Nu ei suutnud ärä oodata seda õnnist õhtat, kas või koole egavusse. Et seansest täbarast seisukorrast lahti saada, väänasin raadijuu mõirgama. Ja — keda ma kullen sealt, — üits naesterahvas kõõrutas nii heledä ialega, et mo kõrvad nakkasid pilli ajama, väänasin siis ja timmisin ikke edasi, noh siis äkki üits miis rääkis kõvä ääleaga seohokesi sõnu, et mea es saand mestagi aru, ainult mõned sõnad nigu tulevad miilde, kôs kisas ikki ahtung ja ahtung ning nimetas metu korda toda toitsländi. Sis vääratis mol näpp ja kohe tulli selges eesti kiiles, et kos jälle sõjad ja hädad, et Appesiinial om kibedäd päevad. Kos Mossoliin aga kupatab mehi sõtta ja mine viil tia kiget asja mida ta sial rääkis, sest olin endä vähe unetind ja unemiis käind miu man. Ärkäsin jälle kõvä kortsupilli mousika peale. Kos tõmbas tene päris labajala valtsi. Lõin sis silmäd ajanäitaja peale, et vällas joba videvik, paras varrule minnä, kos ehmusin — kell koram tagas juba kolme. Läbi niid varrud ja pillergaar, es saand ütte iad trop-pigi, pohä raadijuu süüd. Vot suvel johtus mo sõbra Miis-saga seoke lugu, et raadijuu kuulutas modku kuiva, Miissa lõhkus haina nii, et high joosk. Kui loog oli jo üsnä kuivanu, nakkas tilkuma teine ja tõst vee nii kõrgele, et aas Miissa hainad senna, kos meil sügosel kiisa kala tõmmatasse. Pian üttelema, et raadijuu om üits ia asi küll aja viites, aga toda koramust uskuda ei või kah. Pani mol varrud mokka ja enne seda viil Miissa hainad. Nüüd ma vandsin, et konagi ei kulle ma teda. Kui aig igaveks kipub minema, võtan sulepea kätte ja kirjuten mõned jotud ajakerjale „Tõusvale koidule.“

Seda kõrda sis nägemist pidi

Märt Põõsastik.

Põltsamaa tööstuskooli lasketasapind.

Eesti laskurite suurvõidu puhul Roomas, ei ole ülearune mainida siinkohal P. T. K-li laskurite tagajärgi, sest P. T. K-li laskurid on nii mitugi korda üllatanud vana generatsiooni laskureid samuti, nagu seda tegid Eesti tippmehed äsja Roomas. Nagu teame, tuli Eesti Roomas üldvõitjaks, surudes teisele kohale vägagi kõrge lasketasapinnaga riigi — Soome ja kolmandaks kuulsaima laskurriigi — Schveitsi. 1933. a. sügisel, Tehniline komando, Põltsamaa malevkonna kompaniide vahelisel laskevõistlustel, esines kaheksa mehega, teiste kompaniide kuueteistkümmne mehe vastu ja tuli ennustatud viimase koha asemel, kolmandamaks. Üllatus oli suur. Sama aasta „Kari-kavõistlustel“ laskis tehniline komando keskmise, silma 41,8, olles seega malevas paremuselt teine. Nende kahe võistluste hiilgetagajärgedega oli P. T. K. Tehniline komando teinud endale kõlava nime. 1933. aastast on komando abipäalik J. Ojaste esitanud sakala malevat igal välisvõistlusel väiksekaliibrilisest vintpüssidest ja ühel kaitseväe vintpüsside võistlustest, eripüssidest. 1934. aastast alates esitab komando pääliku II abi Aarnold Kaasik malevat suurest vintpüssist ja 1935. a. maleva esivõistlustel esitas komando 50% Põltsamaa malevkonnast, tuues hiilgava võidu laskurklassis ja ka üldise II-se koha. Mainitud esivõistlus pani „punkti pääle“ Tehnilise komando laskuritele. J. Ojaste, Arn. Kaasik, Jul. Lessel töid igaüks meistri märgi omas klassis, samuti Aug. Reesalu ja Aug. Kaasiku tagajärjed andsid hää võidu malevkonna laskurklassis. 1933. a. kevadistel riigikaitsealistel õppustel tuli Põltsamaa tööstuskool I-sele kohale, saavutades keskmise silma 76,3 (100-st võimalikust), ning omas seega Riigivanema rändauhinna „Ambomehe.“ 1934. a. kevadistel võistlustel saavutas kool niiväärt ülekaaluka võidu, et äratas isegi kaitseministeeriumi tähelpanu. „Ambomees“ kaitseti keskmise silmaga 106,4 II-se koha 81,4 silma vastu, ning individuaalsiks, parimaks laskuriks üle riigi tunnistati J. Ojaste, silmade summa 118. Samal võistlusel Põltsamaa tööstus- ja keskkooli vahel omas tööstuskool 14 esimest kohta väljaarvatud III as koht. 1935. a. kevadine võistlus ebaõnnestus, peamiselt halbade kõrvalmõjutuste tõttu. Siiski, üle riigi kesk- ja kutsekoolide hulgas omasime II-se koha keskmise silmaga 91,8

1-se koha 92,2 vastu. Viimase kolme aasta kestel on Põltsamaa tööstuskooli ja ta õpilastest koosneva „tehnilise komando“ lasketasapind järjekindlalt tõusnud, ning tal ei pruugi häbeneda oma rekordide tabeliga, milles leidub vägagi häid saavutusi. P. T. K. on teinud omale jäädava nime laskespordi alal, mitte üksi oma parimate laskuritega, vaid alati ka oma „keskmisega.“ Kui edu kestab sarnases tempos, nagu senini, ei kustu kunagi Põltsamaa tööstuskooli vahvate poiste häa nimi laskuritena. Jääb ainult soovida, et hetkekski ei jääks unustusse see mehine sport. Tuleks igalühel end treenerida järjekindlalt, tehes sihtimise- ja muid harjutusi mis tagavad laskmisel häid tagajärgi, ainult siis ei karda me kunagi konkurentsirikkamaidki võistlusi vaid tuleme sealt alati välja võitjatena.

J. Ojaste.

P. T. K. Tehnilise ko-do plk. abi.

KALLIMALE.

Üks armas nelu näoke
Mul korra naeratas.
Ja naeratusest palstis tal
Kaks sinisilma taas.

See nelu mulle armsaks sai
Ka mina temale.
Ning ükskord ära kosin ma
Ta armsa omale.

Ei liial meelest unune
See päev, mil' töötas ta
Mind meeles kanda igavest'
Ja armastada ka

Nüüd kaugel olen mina tust
Ja südames mul piin.
Ei tea mil' teda näha saan
Ja terviseid tal viin.

Kuld tihti silme ette taas
Ta ilmub vaimuna.
Ja armastuses, vägevas
Siis palstab — õnnela

Ro-ko-ko.

Lahendamatu saladus.

Arnold Heinaste.

Pühapäeva hommik. Põrutaw uudis wallufas kogu õpilaskonna, kiskus kõigi mõtted waid enesele, hoidis närwe pingul ja sundis kõiki palawlikult millegi üle kaaluma, mõtlema. Waieldi omawahel, mindi ägedakski, toodi esile üksisele risti wastukäiwaid fakte, kuid oldi ise siiski kõigi oma faktiga kahtlewal seisukohal. Kus oli poisse rohkem koos kui kaks wõi kolm, seal ületas üldine lärm iga üksiku sõna.

Jooksti kolinal trepist alla, suurde saali ja puutöö klassisesse. Waadeldi iga awawust seinas, urgitseti läbi kogu puutöö tubade ahjud ja pliidi tagused, ning mindi jälle üles internaati, kus lärm algas endisest weel hoogsamini. Mis oli siis juhtunud?

Jõudsin weidikese aja eest alles koolimajja ja seepärast polnud mul aimugi üldise ärewuse põhjusest. Päädsin küsitleda paari kaasõppurit, kuid need, kuuldes et saabusin kooli alles äsja, polnud enam aega, waid tõttasid wuhinal edasi ja ma nägin, nad peatusid poistekrupi juures, kust kostis kõige suurem lärm.

Lõpuks siiski õnnestus mul tabada kooliwenda kellel on aega kõigiks ja alati. See oli mu sõber Olli ja temalt saingi teada sündmuste käigu, mille algust teadsin juba warem. Oli nimelt koolimajas laupäewa õhtul suurejooneline õpilaste pidu, kust iseenesest mõista ei puudunud ka õpilaste poolt nii wäga armastatud saiamutt oma einelauaga. Ehkki saiamutt oma kaubalt wõtab wäikesed kasu protsendid, mis on aga andestaw, sest see on õieti ta teenistuski, on ta õpilaste poolt alati tere- tulnud, oma wiisadest pununud saiakorwiga, mille teises otsas ei puudu kunagi kompweki kott. Äripäewiti asetab ta oma kauba suurde saali, ahju kõrwale, wäikesele lauakesele ja seal müütab ta oma kaupa, ise wahete-wahel tukkudes ja omaette mingisugust fundmatut, weneaegset lauluwiisi ümisesedes. Wahest, kui saiaostjaid wähe wõi ahi hea soe, jääb ta magamagi. Ärgates teeb siis kohkunud liigutusi, waatab suurte, hirmunud silmadega ümber-ringi, nähes aga, et alles on ta saiad ja kompwekid, kohendab weidi aset ja jääb jälle tukkuma kuni keegi poistest tuleb, wiis senti näpuwahel, sooja saia saama.

Suuremate pidude ajal ago ei lepi saiamutt enam oma äripäe wase platsiga, waid sarnasteks kordadeks on tal juba wälja kaubeldud eriruum einelaua tarwis, milleks harilikult on puutöö kontor. Nimetatud ruum oli ka läinud laupäewal tema kasutada, Ehki äri läinud hästi, põlewat ta suutnud siiski kõiki omi saiju müüa, et ülejäänuid mitte asjatult koju tassida otsustanud ta õõseks jääda koolimajja, et pühapäewal edasi kaubelda. Loomulik, et ta õõ läbi ei wõinud saiade juures walwata, sellepärast seadnud ta peale peo lõppu, kui kõik külalised lahkunud, enesele einelaua ruumi wäikese aseme, kuhu magama heita. Kojameest lasknud ta aga ukse wäljastpoolt lukku keerata. Pühapäewa hommikul, umbes kella kaheksa paigu, kui õpilased tahtnud saia ostm minna, leidnud nad ukse lukustatuna. Kojamehe ilmudes keeranud see ukse lahti, kuid kõikide imestuseks ei leidnud nad seest saiamutti. Kadunud oli ta koos oma saiadekorwiga. Poisid alul mõtlesid, et kojamees hommiku wära on lasknud saiamuti wälja, kui ago wiimane seda eitas wandega ja oli ka ise õllatatud saiamuti kadumisest, loobuti nimetatud oletusest. Kuid arusaamatuks jäi kõigile, kuhu wõis kaduda saiamutt lukustatud ruumist, pealegi asus ruum teisel koral, kust aknakaudu põgenemine näis olewat wõimatu. Nimetatud sündmus oligi uudiseks, mida arutati õpilaste keskel. Hiljem kuulsin, et üks õpilastest siiski teadwat saiamuti kadumiselooft midagi lähemalt, kuid kellegile ta saladust pole lubanud awaldada. Õelnud waid, et awaldab kogu loo „Tõuswa koidu“ ühes lähemas numbris pealkirjaoll: „Saiamuti saladuslik kadumine läbi lahtise „luft“ akna“. Sealt igatahes wast saame teada lähemalt kuidas ja mis põhjustel põgenemine sündis. Peaks ta aga kirjutama juba „Tõuswa koidu“ järgmises numbris, sest asi huwitab meid kõiki ja iseäranis mind, nende ridade kirjutajat. Eks näe. —

(Järgneb.)

Kirjutusmaterjali-, paberikaupade- ja puduäri

V. V A R E

Põltsamaal, Lossi tän. 9.

Kõige soodsam ostukoht
õpetajatele, õpilastele ja asutistele.

Rikkalikus valikus kõiksugu
kooli-, ja kantselei tarbeid.

Soodsam ostukoht Põltsamaal.

JOH. SUSI

Põltsamaal, Jõgeva mnt. 15-a

Kellad, kuld-, hõbe-
ja kristallasjad.

Laskeriistad,
elektrimaterjal.

Mootorrattad, jalg-
rattad ja nende osad.

Kella-, kullasepa ja
graveerimise tööd.

A. SMIRNSKY

Põltsamaal.

**Kirjutusmaterjali-
ja
raamatukauplus.**

Foto ateljee — A. MICHELSON

Tartu mnt. 4. Telefon 27.

Valmistab igasugu fototöid. Ateljee alati köetud-soe
ja varustatud elektri seadeldisega, mis võimaldab
pildistusi igal ajal, olenemata ilmastikust.

**Foto-amatöörele sõbralik vastutulek
ja asjatundlik nõuanne.**

Pühade ja tähtpäevade puhul sobivamaks kingiks alati ladus
valmis maitsekad seinapildid Põltsamaa ja ümbruskonna
vaadetest, ning reproduktsioonid kohalike kunstnike töist.

Õpilasile töödelt hinnaalandus.